

До спеціалізованої вченої ради

К 26.820.05

Державного університету

інфраструктури та технологій,

Київ, вул. Івана Огієнка, 19, 03049

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

доктора економічних наук, доцента

Савченко Марини Василівни

на дисертаційну роботу

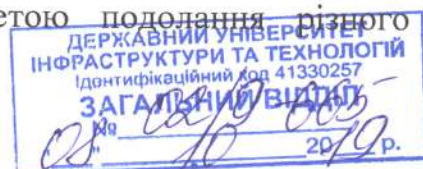
Лебедка Сергія Андрійовича

на тему: «Механізм забезпечення економічної безпеки транспортних підприємств»,

подану на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)

1. Актуальність обраної теми дисертації та її зв'язок із науковими програмами, планами і темами

В умовах постійної дії дестабілізуючих факторів забезпечення економічної безпеки стає важливою і пріоритетною метою діяльності будь-якого підприємства. Світові кризові явища та національні проблеми негативно позначились на виробничо-фінансових показниках роботи підприємств, особливо, транспортної галузі. Повне і ефективне використання вітчизняними транспортними підприємствами таких переваг, як вигідне географічне розташування України, розвинена мережа шляхів сполучення, значний транзитний потенціал, неможливе без запровадження сучасних інструментів управління з метою подолання різного роду

зовнішніх і внутрішніх впливів та підтримки сталого розвитку підприємств транспортної галузі.

Це актуалізує вибір напрямку дослідження теоретичних, методичних та практичних аспектів формування й розвитку механізму забезпечення саме економічної безпеки транспортних підприємств як такого стану їх захищеності, за якого підприємство має фінансово-економічну стійкість та рентабельну діяльність. Підтримка економічної безпеки транспортних підприємств на заданому оптимальному рівні повинна стати основою для прийняття виважених управлінських рішень з метою оптимізації їх виробничо-комерційної діяльності та забезпечення конкурентоспроможності. Цього неможливо досягти без розробки методичного підходу до оцінки рівня економічної безпеки, а також без дієвого механізму забезпечення економічної безпеки даних підприємств.

З огляду на викладене вище, дисертаційна робота Лебедка С.А. набуває особливої актуальності з точки зору узагальнення та поглиблення теоретичного базису, розробки методичного підходу до оцінки рівня економічної безпеки і формування практичних підходів з метою досягнення її цільового значення на основі реалізації конкретних заходів для попередження загроз та усунення небезпечних наслідків у разі їх настання.

Дослідження має безпосередній зв'язок з Національною транспортною стратегією України на період до 2030 року, схваленою Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30.05.2018 р. № 430-р, Законом України «Про національну безпеку України» від 21.06.2018 р. № 2469, Стратегією національної безпеки України, затвердженою Указом Президента України від 26.05.2015 р. № 287/2015 та Концепцією забезпечення національної безпеки у фінансовій сфері, схваленою Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15.08.2012 р. № 569-р.

Дослідження Лебедка С.А. виконано відповідно до науково-дослідних робіт Київської державної академії водного транспорту імені гетьмана Петра Конашевича-Сагайдачного Міністерства освіти і науки України і

Державного університету інфраструктури та технологій Міністерства освіти і науки України, зокрема на тему: «Розробка методичного забезпечення формування та оцінки соціальної й економічної ефективності функціонування транспортно-логістичних кластерів» (2016-2017 рр., номер держреєстрації 0116U002514).

Враховуючи змістовне наповнення роботи, є всі підстави вважати, що дисертація має науково-практичне значення для розвитку положень економічної науки та підвищення ефективності діяльності підприємств транспортної галузі.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність та новизна

Дисертаційна робота Лебедка С.А. є логічно побудованим дослідженням, результати якого належним чином обґрунтовані, що підтверджує їхню достовірність. Сформульовані у дисертації наукові положення та висновки, що виносяться на захист, характеризуються високим рівнем теоретико-методичної та емпіричної обґрунтованості. Структура дисертаційної роботи визначається її метою, розділи роботи взаємопов'язані. Сформульовані мета і завдання узгоджені з предметом та об'єктом дослідження. Виклад тексту характеризується послідовністю, логічністю, наявністю достатнього обсягу ілюстрованого матеріалу у вигляді графіків, рисунків та таблиць. Достовірність наукових висновків, положень та результатів ґрунтується на докладному вивченні та аналізі законодавчих, нормативних, офіційних та статистичних документів транспортних підприємств, Державної служби статистики України, Міністерства інфраструктури України, Державної служби України з безпеки та транспорту, наукових публікацій зарубіжних та вітчизняних учених. Джерельна та інформаційна база дослідження включає 221 найменування. Отримані здобувачем результати дослідження, сформульовані висновки та

рекомендації є науково обґрунтованими і базуються на використанні певних методів дослідження, серед яких: логічного узагальнення, системного аналізу, ретроспективного аналізу, експертний метод, графічний метод, методи економіко-математичного моделювання, оптимізації управлінських рішень, системно-структурного аналізу.

3. Наукова новизна положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації

У дисертаційній роботі Лебедка С.А. сформульовано та обґрунтовано низку положень, висновків та рекомендацій, які відзначаються науковою новизною та мають практичну спрямованість у сфері забезпечення економічної безпеки транспортних підприємств. Новизна викладена коректно, послідовно і системно.

Зокрема заслуговують на увагу:

- вдосконалений механізм забезпечення економічної безпеки транспортних підприємств, що складається з трьох блоків: загальнотеоретичні засади, передумови формування механізму та його практична реалізація. Всі структурні елементи механізму взаємопов'язані і мають зворотний зв'язок. У роботі доведено, що впровадження цього механізму дозволить забезпечити цільовий рівень економічної безпеки транспортного підприємства та сприятиме одержанню стабільних фінансових результатів (С. 149-160);

- на основі розрахунку інтегрального показника економічної безпеки за видами загроз розроблено поетапну систему оцінювання її рівня для транспортних підприємств з використанням експертного визначення переліку індикаторів з метою врахування та обчислення кожного з них (С. 161-180);

- внесок у розвиток теорії економічної безпеки, управління нею та механізму забезпечення, а саме – запропоноване авторське бачення сутності

і змісту понять «економічна безпека підприємства» та «управління економічною безпекою підприємства», типів економічних механізмів. Так, управління економічною безпекою підприємства автор визначає як цілеспрямований вплив на соціально-економічну діяльність підприємства з метою його приведення до такого стану, за якого можливо протистояти зовнішнім та внутрішнім загрозам і реалізувати мету своєї діяльності, використовуючи наявні ресурси для забезпечення розвитку (С. 37, 53-54). Серед типів економічних механізмів автором виокремлено механізм формування, управління і забезпечення цільового рівня економічної безпеки підприємств і доведено, що для поняття «економічна безпека підприємства» найбільш доцільно застосовувати механізми забезпечення, так як рівень економічної безпеки має бути достатнім, але не надмірним (С. 154-156);

– розроблена класифікація загроз економічній безпеці транспортних підприємств, яку автором було доповнено новою класифікаційною ознакою – за можливістю управління та джерелами загроз з урахуванням специфіки транспортних підприємств – з подальшою деталізацією керованих й некерованих типів загроз. Серед видів керованих загроз було слушно виділено: пов'язані з людським фактором, системою управління, наданням транспортних послуг, екологічним фактором, результатами діяльності транспортних підприємств. Серед видів некерованих загроз виділено: пов'язані з функціонуванням транспортних підприємств у конкурентному середовищі, партнерами, особливостями інституційного середовища, виникненням форс-мажорних обставин, сучасним станом транспортної інфраструктури. Така ґрунтовна класифікація дозволить повністю оцінити та знівелювати наслідки загроз для транспортних підприємств (С. 49-50);

– запропонований інструментарій досягнення та збереження цільового рівня економічної безпеки на основі побудови регресійної моделі залежності між економічною безпекою і запасом фінансової міцності підприємств за допомогою визначення зони консенсусу між їх значеннями, що дозволить вчасно оцінити потенційні та наявні загрози економічній

безпеці транспортного підприємства (С. 181-185).

4. Теоретична та практична значущість наукових результатів

Наукове значення отриманих дисертантом результатів полягає у поглибленні теоретико-методичних положень і розробці практичних рекомендацій щодо формування та розвитку механізму забезпечення економічної безпеки транспортних підприємств. Це сприятиме більш ефективному управлінню зазначеними підприємствами завдяки економії витрат на усунення загроз економічній безпеці та зменшенню часу на прийняття управлінських рішень в цілому.

Практичне значення результатів дослідження та розробок автора доведено їх використанням у практичній діяльності транспортних підприємств, зокрема ТОВ «Д-Транс» (акт впровадження в діяльність № 0104-1 від 01.04.2019 р.). Актуальність і практична цінність розроблених автором рекомендацій підтверджено Державною фіскальною службою України (лист № 42837/10/26-15-14-05-03 від 21.12.2017 р.). Результати дослідження використовуються при викладанні навчальних дисциплін «Соціально-економічна безпека підприємств», «Транспортно-експедиторська діяльність», «Логістика» у Державному університеті інфраструктури та технологій при підготовці фахівців з економіки і менеджменту (акт № 01/11-897 від 27.06.2018 р.).

5. Зауваження та дискусійні положення

Позитивно оцінюючи дисертаційну роботу Лебедка С.А., звертаємо увагу на окремі положення, які є дискусійними, недостатньо повно розкритими, потребують пояснень у процесі дискусії при захисті дисертації.

1. Робота була б більш досконалою, якщо б автор приділив більше уваги розгляду питань стосовно формування окремих складових механізму

забезпечення економічної безпеки підприємств у розрізі різних видів транспорту (автомобільного, залізничного, авіаційного, водного, трубопровідного) і визначив специфічні для них типи керованих і некерованих загроз та відповідні заходи для забезпечення цільового рівня економічної безпеки (стор. 44-53, 185-186). Крім того, досить умовним є поділ загроз економічній безпеці транспортних підприємств на керовані та некеровані (рис. 1.2, С. 50), оскільки, наприклад, стан інфраструктури і функціонування у конкурентному середовищі – відносно керовані фактори, оскільки підприємства можуть впливати на них.

2. Підрозділ 2.1 роботи (стор. 69-102) переобтяжений аналізом стану транспортної галузі та показників роботи підприємств за видами транспорту, проте не показано взаємозв'язок між результатами цього аналізу та рівнем економічної безпеки транспортних підприємств різних видів транспорту.

3. У запропонованому механізмі забезпечення економічної безпеки (рис. 3.2, стор. 155-161) доцільно було б приділити більше уваги джерелам фінансування заходів для досягнення цільового рівня економічної безпеки. У цьому випадку вибір оптимального джерела фінансування міг би стати важливою складовою механізму.

4. Доцільно було б застосувати методику оцінки за збалансованою системою показників і доповнити матрицю оцінювання (табл. 3.3, С. 164) м'якими нефінансовими показниками (наприклад, рівень мотивації персоналу, задоволеність клієнтів, очікування). Також, не зовсім коректно відносити такі загрози, як ринкова частка та співвідношення тарифів підприємства і конкурентів до некерованих, так як вони є умовно некерованими загрозами і факторами, тому що підприємство може впливати на ціни і свою частку ринку. Також пропонується в якості одиниць вимірювання тривалості доставки застосовувати не лише кількість діб, а й годин.

5. У підрозділі 3.3 (стор. 181-182) використовується поняття

«цільовий рівень економічної безпеки транспортних підприємств» і наведено його тлумачення. Доцільно було б власне бачення сутності терміну «цільовий рівень економічної безпеки» віднести до елементів наукової новизни, оскільки це збагатило б теоретичний здобуток у сфері управління економічною безпекою.

6. Варто було б аргументувати більш детально, чому для забезпечення цільового рівня економічної безпеки досліджуваних підприємств ТОВ «Імпекс&Транзит», ТОВ «GOOD Експрес», ТОВ «Logtrans» обрано лише по одному певному заходу, а не, наприклад, по два чи три одночасно (стор. 186-188).

7. Результати розрахунку потенційного економічного ефекту від реалізації запропонованих заходів наведені в таблиці 3.16 (стор. 189), але не зазначено, за який період підприємства його можуть одержати – місяць, квартал, рік тощо.

Втім, зазначені зауваження, в основному, носять рекомендаційний характер і не знижують високої якості та глибини дисертаційної роботи, а тільки підтверджують багатоаспектність та складність обраної тематики дослідження.

6. Відповідність дисертації обраній спеціальності та профілю спеціалізованої вченої ради

Дисертаційна робота Лебедка С.А. на тему: «Механізм забезпечення економічної безпеки транспортних підприємств» за своїм фаховим спрямуванням, змістом, рівнем теоретичних положень, науковою новизною та практичною значущістю відповідає профілю спеціалізованої вченої ради К 26.820.05 при Державному університеті інфраструктури та технологій та спеціальності 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

7. Повнота викладення основних результатів дисертації в опублікованих роботах автора

Ознайомлення з науковим доробком здобувача за темою дисертації дає змогу стверджувати, що наукові публікації Лебедка С.А. повною мірою відображають основні наукові результати його дисертаційної роботи відповідно до вимог п. 12 «Порядку присудження наукових ступенів». Кількість, обсяг та якість друкованих праць відповідають нормативним вимогам, рекомендованим для повноти висвітлення отриманих результатів дисертаційної роботи на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Наведені публікації підтверджують, що наукові та практичні результати дослідження одержані автором самостійно і оприлюднені до захисту дисертації. Внесок автора в публікації, написані у співавторстві, конкретизовано у переліку опублікованих за темою дисертації праць. Наукові положення, вагомі розробки та результати дослідження опубліковані автором у виданнях відповідно до нормативних вимог Міністерства освіти і науки України. За результатами дослідження опубліковано 19 наукових праць, у тому числі: 7 – наукових статей у фахових виданнях з економічних наук, визнаних МОН України (5 входять до наукометричних баз даних), 1 – в інших виданнях, 11 тез доповідей конференцій. Загальний обсяг публікацій 5,93 друк. арк., у тому числі особисто автору належить 5,7 друк. арк.

8. Оцінка ідентичності змісту автореферату та основних положень дисертації, відповідність їх оформлення встановленим вимогам

Дисертація написана науковою українською мовою з використанням сучасної економічної термінології та оформлена відповідно до вимог МОН

України для дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук. Зміст автореферату повністю відповідає основним положенням дисертаційної роботи.

Предмет та об'єкт дисертаційної роботи визначені згідно з паспортом спеціальності 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). Логіку наукового дослідження визначили її мета та послідовність реалізації наукових задач, які повною мірою знайшли розв'язання під час наукового дослідження та представлені у трьох розділах роботи, що містять 9 параграфів. Наукові положення, висновки за розділами, загальні висновки дисертації та висновки автореферату, практичні рекомендації щодо можливості практичного використання отриманих результатів логічно пов'язують теоретичні та методичні положення управління транспортними підприємствами з використанням сучасного інструментарію.

9. Загальний висновок

Ретельний аналіз змісту автореферату та дисертації, ознайомлення з науковими працями здобувача дають змогу стверджувати, що робота є самостійною, завершеною, оригінальною науковою працею, яка виконана на високому теоретичному, методологічному та практичному рівнях. Поставлені перед дисертантом завдання виконанні повністю, мета дослідження у вигляді розробки теоретико-методичних положень і практичних рекомендацій щодо формування та реалізації механізму забезпечення економічної безпеки транспортних підприємств - досягнута, що свідчить про розв'язання в рамках дисертації актуального завдання для економічної та транспортної науки.

Дисертація відповідає паспорту спеціальності 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). Автореферат в повній мірі відображає зміст дисертаційної роботи.

Аналіз дисертації **Лебедка С.А.** на тему «**Механізм забезпечення економічної безпеки транспортних підприємств**» показав, що за своїм змістом, науковою і практичною значимістю та оформленням вона відповідає встановленим вимогам п. 9, п. 11, п. 12, п. 13 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 р. (із змінами й доповненнями). Актуальність виконаної роботи, рівень наукових розробок та практичне значення отриманих результатів дають можливість зробити висновок, що її автор **Лебедко Сергій Андрійович** заслуговує на присудження йому наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, доцент
в.о. завідувача кафедри міжнародних
економічних відносин
Донецького національного університету
Імені Василя Стуса
Міністерства освіти і науки України

М.В. Савченко

«Підпис Савченко М.В. засвідчую»:

